

- Fines intermedii etiam sunt delectabiles et honesti. v, 84, n. 16.
- Non potest aliquis habere simul duos ultimos fines totales et adæquatos. v, 91, n. 9.
- Finis ultimus apprehendi debet ut perfecte satiativus appetitus. v, 91, n. 9.
- Non debet satiari finis ultimus in una serie rerum, sed in omnibus. v, 91, n. 9.
- Nec dicitur plene satiari, quia solus ipse satiat, sed quia terminat, et complet omnia alia, quæ in tantum appetuntur, in quantum sibi subordinantur. v, 94, n. 9.
- Dii gentilium quomodo habebant rationem ultimi finis. v, 94, n. 17.
- Plura inter se disparata possunt appeti ut subordinata uni tertio tamquam ultimo fini. v, 95, n. 18.
- Non est necesse dari semper finem ultimum distinctum a proximo, neque e contra. v, 82, n. 10.
- Voluntas quomodo in finem ultimum fertur, vide voluntas.
- Finis ultimus ex quibus materialibus integretur. v, 102, n. 30.
- Materialia ista ad libitum voluntatis variantur, non tamen ratio ultimi finis, ut plene satiativi etiam apparentis. v, 102, n. 30.
- Finis ultimus quomodo habet vim genericam in causando. v, 104, n. 36.
- Cum quo compatitur, quod det circumstantiam actui. v, 104, n. 36.
- Finis ultimus in ratione causæ universalizantis est unus. v, 104, n. 38; 142, n. 16.
- Estque unus numero. v, 141, n. 15.
- Finis ultimus quomodo habeat unitatem ex unitate appetentis. v, 142, n. 17.
- Habens unum ultimum finem, quomodo possit velle alium æqualem superflue. v, 95, n. 19.
- Quem finem ultimum habeat peccans in pura natura, et iterum conversus ad Deum auctorem tantum naturalem. v, 95, n. 19.
- Finis ultimus est circumstantia cujusque actionis. v, 109, n. 2.
- Finis ultimus in omni actione datur, sive humana, sive non humana. v, 115, n. 16.
- In finem ultimum tamquam in rem volitam referri potest actus dupliciter. v, 119, n. 25.
- Finis ultimus non solum est ratio formalis sub quo appetendi, sed etiam est res volita. v, 119, n. 25; 120, n. 26.
- Ut in finem ultimum aliqua actio referatur, non sufficit relatio habitualis, nec requiritur actualis, sed sufficit virtualis. v, 123, n. 32.
- Maleque in hac parte pro opposita citantur Cajetanus et Scotus. v, 123, n. 32.
- Nec sufficit interpretativa. v, 126, n. 38.
- Finis ultimi intentio quomodo, et quamdiu virtualiter maneat. v, 127, n. 40.
- Finis ultimus peccati mortalis positive est creatura. v, 134, n. 3; 137, n. 9, vide Adrianus.
- Finis ultimus peccati mortalis, est convenientia propria peccantis. v, 137, n. 9; 140, n. 14.
- Finis ultimus cui, et cujus gratia peccati mortalis est ipsemet peccans mortaliter, et quomodo. v, 137, n. 9; 140, n. 14.
- Finis ultimus positive constitui potest in aliquo bono particulari ad experiendam libertatem. v, 140, n. 14.
- Finis ultimus peccantis mortaliter unus est, licet ex pluribus materialibus integretur. v, 142, n. 16.
- Finis cui dat regulam juxta quam sumit unitatem finis cujus gratia. v, 142, n. 17.
- Inter partes materiales finis ultimi una potest magis amari quam alia. v, 144, n. 21.
- Non dantur plures finis ultimi, nec disjunctive, nec copulative. iv, 145, n. 25.
- Finem ultimum ponit in creatura, qui ex ignorantia crassa peccat graviter, putans se obsequium Deo præbere. v, 146, n. 29.
- Qui propter amicum omittit peccare mortaliter, plus amat amicum quam Deum intensive, sed non appetitive, nec in ratione finis ultimi. v, 146, n. 31.
- Ponens ultimum finem in creatura, an iudicet illam esse summum bonum. v, 147, n. 32.
- Finis ultimus peccati venialis non est creatura. v, 149, n. 40.
- Sed Deus, non positive influendo, sed negative, et permissive. v, 154, n. 52.
- Et quomodo hoc verificetur in peccato veniali existentis in mortali. v, 157, n. 57.
- Duo ultimi fines unus transeunter, et alius permanentemente, nequeunt dari. v, 151, n. 45.
- Conversus ad finem ultimum creatum, et volens peccare venialiter ex intentione finis creati, mortaliter peccat. v, 153, n. 48.
- Finis ultimus peccati venialis per accidens talis, quis sit, et quomodo. v, 149, n. 40; 154, n. 50.
- Finis ultimi assecutio est beatitudo formaliter, et essentialiter. v, 193, n. 7; 210, n. 34.
- Finis ultimus hominis est Deus clare visus. v, 215, n. 43.
- Ad finem ultimum, seu beatitudinem in communi necessitatur voluntas quoad specificationem. v, 303, n. 1.
- Finis est principium operandi voluntatis, ex quo sumit suas vires voluntas. vi, 720, n.

- 6; 734, n. 7; 745, n. 26; 249, n. 9; 776, n. 4.
- Finis ultimus peccantis mortaliter non est aliqua materia in particulari, nisi tantum materialiter; formaliter autem est amor sui. vi, 777, n. 6.
- Finis est duplex, scilicet objectivus, et formalis. vii, 339, n. 4.
- Finis est ratio formalis amandi media. vii, 673, n. 2.
- Finis ultimus non potest esse nisi unus. vii, 619, n. 4.
- Ultimus positive finalizat, et operans, et operationem. viii, 49, n. 13.
- Quando finis non est connaturaliter debitus statui rerum, assignatur aliqua ratio motiva, vel impulsiva quare intendatur. viii, 94, n. 16.
- Finis cujus gratia, semper est nobilior effectu. viii, 95, n. 18.
- Quando finis, et media sunt connexa ex natura rei, amor necessarius finis est etiam necessarius medii. viii, 577, n. 19.
- FIRMAMENTUM.**
- Firmamentum non est corpus cœleste, sed aëreum. i, 614, n. 16; 618, n. 4, 5.
- Pluribus in locis sacræ Scripturæ dicuntur aquæ esse supra cœlos seu firmamentum. i, 618, n. 5; 620, n. 9.
- Per illas aquas quæ dicuntur esse supra cœlos seu firmamentum non oportet intelligere aliquid de natura corporis cœlestis, quia corpus cœleste, non potest vocari aqua nisi metaphorice, et improprie. i, 620, n. 9.
- Si per firmamentum intelligatur cœlum sidereum, tunc illæ aquæ supra firmamentum non erunt de natura aquarum elementarium, sed dicitur illud cœlum aqueum propter solam diaphaneitatem. ii, 726, n. 26.
- Non potest dici quod aqua elementalis, seu corpus aliquod elementale sit supra cœlum sidereum, quia hoc contra suam naturam poneretur supra cœlos seu firmamentum. ii, 726, n. 26.
- Aquæ quæ sunt supra firmamentum, sunt aquæ vaporabiles, seu vapores qui condensantur in nubes; aquæ vero quæ sunt sub firmamento sunt aquæ ordinariæ, et fluidæ quibus utimur. ii, 726, n. 28.
- Loca Scripturæ quibus dicuntur aquæ esse supra cœlos, seu firmamentum intelliguntur de aquis nubium, quæ etiam sunt aquæ cœli, eo modo quo aer etiam appellatur cœlum in Scriptura. ii, 720, n. 13.
- Firmamentum dicitur factum in medio aquarum, quia in illo loco ubi erant aquæ, seu ad quem aquæ perveniebant incœpit aer, et aquæ incœperunt deprimi usque ad terram vel circa: et ille locus aeris qui incœpit esse ubi aquæ erant ante, incœpit habere vim et firmitatem ad retinendum, et condensandum vapores. ii, 723, n. 49.
- Deus fecit firmamentum in medio aquarum, quia posuit secundam aeris regionem pro nubibus, in eo loco, ubi erant prius aquæ, quæ totum illud spatium, in quo est secunda aeris regio occupabant. Et aer ille subintrans loco aquæ accepit in secunda regione virtutem servandi aquas, et condensandi in nubes. ii, 724, n. 21.
- Manserunt aquæ supra firmamentum non quidem fluidæ et densæ, sed vaporabiles, seu nubes, recedentibus aliis aquis ad inferiorem locum, et subintrante aere loco illarum. ii, 724, n. 21.
- Ubi incipit secunda regio aeris incipiunt condensari vapores et conglomerantur nubes, una supra aliam, et sic dicuntur esse aquæ supra firmamentum. ii, 724, n. 21.
- Firmamentum secundo die factum est; aer non de novo tunc creatus quoad substantiam, sed tunc de novo diffusus ad locum secundæ regionis, ubi antea erant aquæ, et de novo accepit virtutem ad retinendum vapores et condensandum in nubes, et paulatim resolvendum, ne simul decidat tota pluvia, et hoc modo Deum divisisse inter aquas et aquas, quia illa secunda regio est quasi terminus et limes quo perveniunt aquæ vaporabiles, divisæ et elevate ab aquis fluentibus. ii, 725, n. 33.
- Dicitur firmamentum factum, quia in loco qui occupabatur ab aquis incœpit esse aer, cum nova virtute condensandi nubes, non quod de novo fuerit creatum quoad substantiam. ii, 726, n. 25.
- Imperio Dei aquæ illæ quæ obtinebant secundam regionem aeris cœperunt recedere versus terram, et aer intrare loco illarum, unde firmamentum fuit. ii, 726, n. 25.
- Sic aer dicitur cœlum, unde aves quæ in eo volant dicuntur volucres cœli. ii, 726, n. 26.
- Secunda regio aeris dicitur facta secunda die, non quoad suam substantiam, seu quoad officium firmamenti, accipiendo tunc virtutem firmandi et continendi aquas vaporabiles, condensando illas in nubes. ii, 726, n. 25.
- Firmamentum divisit aquas ab aquis, non tamquam medium interpositum ut paries, sed tamquam terminus et limes quo aquæ perveniunt. ii, 726, n. 25.
- Firmamentum dicitur a firmitate. ii, 726, n. 25.

FIRMITAS.

Firmitas non solum dicitur de re dura aut solida, de ea quæ valet retinere et coercere aliam, sive sit dura in se et solida, sive tenuis, dummodo habeat vim, sic aer accepit a Deo vim et virtutem ad condensandas et continendas nubes. II, 726, n. 25.

FLUXUS.

Fluxus et refluxus maris ex impressione cælesti non est præternaturalis aquæ sed perficiens illam. V, 831, n. 69.

FOMES.

Fomes peccati nihil aliud est quam appetitus irascibilis et concupiscibilis ad bonum sensibile sine subiectione ad rationem. VIII, 491, n. 1.

FONS.

Fontes ad sacrum baptismum ministrandum quotannis a Deo repleti soliti in Hispania. VII, 965, n. 13.

Fontium Hispanicorum limphæ magno et frequenti haustu non minuuntur. VII, 966, n. 15.

Fontium Hispanicorum divinitus aquas scaturientium mira comprobatio. VII, 966, n. 15.

FORMA.

Formæ non possunt procedere ab aliquo agente, nisi vel operante per intellectum et per ideam tamquam artifex, vel operante naturaliter et fine artificio, sicut generatio ab animali. II, 689, n. 9.

Facere formas naturales per intellectum, per sapientiam, per ideam et per artem solum pertinet ad Deum qui est naturæ conditor et psalmator. II, 689, n. 9.

Forma duplex, altera substantialis, altera accidentalis. II, 695, n. 8.

Forma non potest produci nisi unita materiæ. II, 695, n. 9.

Forma intelligibilis quid, quid naturalis, et quomodo utraque operetur. II, 4, n. 2.

Formæ munus est actuare, et distinguere id quod informat. III, 32, n. 7.

Forma extrinseca debet entitative distingui ab effectu formali, vel nulla daretur. III, 33, n. 9.

Formæ substantiales non subsistentes, et accidentales propriæ quando habent proprias, et adæquatas ideas. III, 60, n. 15; 61, n. 17.

Formæ apprehensæ consideratio duplex. III, 220, n. 10.

Quomodo informant intellectum. III, 220, n. 10.

Aliud est formam esse subsistentem, et aliud esse subsistentem in abstractione formali. IV, 699, n. 12.

Sic forma est triplex, scilicet incompleta, inherens et subsistens: forma autem intellectualis subsistens est persona. IV, 50, n. 25, vide abstracta, ordo, persona et pluralitas.

Formæ informantis munus vitaliter, vel non vitaliter repugnat Deo. V, 182, n. 31.

Forma enim informans semper est pars, et minus toto. V, 183, n. 33.

Forma, id est, actus, vide actus.

Deus potest communicari creaturis per modum formæ terminantis, et per modum speciei. V, 186, n. 40.

Distinctio inter formas informantes, et terminantes traditur. V, 187, n. 42.

Ad excludendam formam oppositam, vel privationem sufficit radicaliter tantum habere formam. V, 261, n. 43.

Formæ duæ substantiales nequeunt esse in eodem composito simul. V, 770, n. 33.

Forma extrinsece denominans dupliciter denominat, et mediante aliquo intrinseco recepto in denominato, et mediante pura assistentiâ extrinseca sui. VI, 62, n. 18.

Corruptibilis potest a multis efficientibus corrumpi, sicut et opposita produci. VIII, 44, n. 36.

Creata quantumvis superior, non potest continere omnem perfectionem inferioris, nec in ratione actualitatis, nec in ratione causæ. VIII, 167, n. 12.

Photini, et Nestorii errores referuntur. VIII, 610, n. 8.

FORTITUDO.

Fortitudo est virtus, quæ subjectatur in appetitu sensitivo. VI, 417, n. 3.

Estque in parte irascibili. VI, 422, n. 27; 424, n. 8, vide temperantia, virtus moralis et voluntas.

Fortitudo est virtus cardinalis, et habet alias quatuor virtutes minus principales, et quasi potentiales, scilicet magnanimitatem,

magnificentiam, patientiam et perseverantiam. VI, 487, n. 3.

Fortitudo virtus cardinalis circa pericula mortis versatur. VI, 487, n. 3.

Fortitudo donum correspondet virtuti fortitudinis, quæ est in irascibili. VI, 685, n. 4.

Fortitudo donum in quo formaliter differat a fortitudinis virtute. VI, 676, n. 29.

Et quomodo consolidet infirmitatem operantis, et depellat trepidationem, quod non facit virtus fortitudinis, etiamsi sit virtus fortitudinis infusæ. VI, 678, n. 35.

Fortitudo donum ad plures materias se extendit, universaliusque quam fortitudinis virtus. VI, 681, n. 40.

Fortitudo donum præstantius est dono timoris, et non præfertur pietati nisi secundum quid, et ex parte materiæ. VI, 710, n. 34.

FRANCOFORDIENSIS.

Francofordiense Concilium est authenticum. VIII, 610, n. 8.

FRANGO.

Frangere præcepta, vide præceptum.

FRATICELLI.

Fraticelli docuerunt cessasse in Ecclesia Romana Petri auctoritatem, ad ipsos que esse translata. VII, 178, n. 7.

FRUCTUS.

Fructus Spiritus sancti non distinguuntur ab operibus donorum, et virtutum, et sunt actus cum delectatione, et gustu spiritus, suntque duodecim. VI, 711, n. 38, 39.

FRUITIO.

Fruitio non est formaliter assecutio beatitudinis. V, 216, n. 48; 226, n. 6, vide beatitudo, amicitia, assecutio, delectatio, desiderium, gaudium et voluntas.

Fruitio est quies voluntatis de re assecuta. V, 216, n. 48.

Ex fruitione Dei quomodo sotiatur dominium animæ corpus. V, 243, n. 45.

Fruitio, seu delectatio est dos animæ beatæ. V, 330, n. 19, vide comprehensio, dos et visio.

Fruitio in delectatione, seu gaudio consistit, in amore præsuppositive tantum. V, 537, n. 4.

Fruitio perfecta, et imperfecta quomodo differant. V, 538, n. 6.

Fruitionis objectum est finis ultimus, ultimus quidem saltem respectu aliquorum. V, 538, n. 6.

Fruitionis objectum quod est res, quæ est finis, objectum quo est adeptio. V, 539, n. 11.

Fruitio, intentio, et volitio simplex quando versantur circa eundem finem, specie morali conveniunt, non physica, et quare. V, 539, n. 13.

Fruitio imperfecta etiam in primo amore rei invenitur, et quare. VI, 203, n. 20.

Fruitio est effectus amoris pro re præsentis in qua quiescit amans. VI, 208, n. 10, vide fervor et tristitia.

FRUOR.

Frui aliquo est illi ut ultimo fini adherere. V, 135, n. 4.

Frui utendis est finem ultimum constituere in creatura. V, 135, n. 4.

FUGA.

Fuga mali pertinet ad diversa principia, secundum quod pertinet ad diversa motiva. VII, 385, n. 10, vide donum timoris.

FUMUS.

Fumus jecoris piscis de quo Tobias sexto quomodo fugavit dæmonem. IV, 572, n. 21.

FUR.

Quo sensu qui mœchatur ut furetur, dicitur magis fur quam mœchus. V, 68, n. 47; 783, n. 69.

FUROR.

Furor est species quædam accidentalis iræ, contingitque quando prævalet desiderium vindictæ. VI, 236, n. 6.

FUTIRITIO.

Futiritio designat existentiam et durationem, nondum præsentem, non autem quidditatem ipsam præcise. iv, 805, n. 1.

FUTURUS.

Futurum dupliciter sumitur. Primo, pro futuratione in causa: secundo, pro futuratione in effectu, id est, eventus ipsius rei nondum in re posita. ii, 522, n. 2.

Futura ex parte Dei cognoscunt in decreto divinæ voluntatis causativo ipsius futurationis rerum. ii, 526, n. 15.

Futura contingentia ex vi objecti sui, seu veritatis objectivæ, non habent determinatam veritatem, nec sunt cognoscibilia ut determinate futura. ii, 528, n. 2.

Res contingens ex propria veritate objectiva, antequam sit de facto producta, solum fundat veritatem per modum futuri. ii, 529, n. 3.

Futurum quod cognoscitur ut in se est, non cognoscitur ut futurum est, sed ut præsens. ii, 549, n. 2.

Deus non cognoscit futura contingentia, ut sunt sibi futura et suæ cognitioni, sed nobis futura. ii, 549, n. 2.

Conditionalia futura considerata ut præcise pertinent ad vim consequentiæ, et illationis cognoscuntur a Deo per scientiam simplicis intelligentiæ, sicut quidditates rerum, et possibilis, non vero ex vi decreti liberi. ii, 574, n. 6.

Nullum est futurum conditionatum contingens, quod non habeat aliquid absoluti in se, vel supponat, ratione cuius etiam in Deo postulat decretum absolutum. ii, 583, n. 2.

Tria sunt genera futurorum. Primum est eorum, quæ eventura sunt necessario: secundum est eorum, quæ ut plurimum eveniunt per causas naturales impedibilis, raro autem impeditas: tertium est eorum quæ omnino contingenter eveniunt. iv, 805, n. 1.

Est duplex modus cognoscendi ista futura, scilicet ut in se ipsis, vel in virtute causarum, a quibus procedet eorum existentia. iv, 805, n. 1.

Ea in se ipsis non potest cognoscere Angelus quoad existentiam, et durationem. iv, 805, n. 1; 825, n. 32.

Sed videt in sua causa futura quidem necessaria, certo et evidenter; contingentia autem quæ ut plurimum eveniunt, in sua causa proxima conjecturaliter, non evidenter et certo. iv, 806, n. 4.

Certo enim scire futura est signum certissimum divinitatis. iv, 806, n. 4.

Angeli ergo futura (mere contingentia) nisi ex divina revelatione cognoscere non possent, certo et evidenter. iv, 806, n. 4.

Est valde difficile reddere rationem, cur ea certo non cognoscant, cum, antequam fiant, eorum habeant speciem. iv, 806, n. 4; 1013, n. 5.

Ratio tamen S. Thomæ est omnium optima. iv, 815, n. 16.

Aliæ enim, quas reddunt alii, vel sunt fuitiles, vel valde claudicantes. iv, 811, n. 10; 812, n. 13.

Species Angelorum non repræsentant rem aliquam, nisi prout pertinet ad hoc universum, et participat in eo naturam, et esse ab ideis divinis: et hæc est ratio D. Thomæ, cur Angeli non cognoscant futura mere contingentia. iv, 815, n. 16.

Quando dicit S. Thomas quod res non existentes non habent naturam, per quam assimilantur speciebus angelicis, non loquitur ibi de sola similitudine relativa, quæ fundatur in convenientia extremorum, sed de assimilatione completiva, et determinativa specierum ad ista individua. iv, 829, n. 40, vide futiritio, præterita, sapientia et tempus.

Dupliciter repræsentantur futura Angelo, scilicet primo, supernaturaliter, seu mediante revelatione: secundo, per speciem immediate repræsentativam futuri non in suis causis, vel in aliqua causa, sed extra illas omnes in se ipso. iv, 819, n. 22.

Futurum quidem non in re, et ex parte eventus, sed secundum practicum et prudentiale dictamen. vii, 393, n. 11.

G.

GABELLA.

Gabella, vide princeps et tributum.

GAUDIUM.

Gaudium in quo distinguatur a desiderio. iii, 504, n. 4.

In quo ab amore. iii, 504, n. 5.

Gaudium non est actus, in quo consistit formaliter beatitudo, nec quilibet alius actus voluntatis. v, 216, n. 47, vide voluntas, assecutio, beatitudo, comprehensio, delectatio, desiderium, intellectus et visio.

Gaudium, et desiderium penes absentiam, et præsentiam specificè distinguuntur. v, 218, n. 52.

Gaudium in quo sensu dicatur vita æterna. v, 226, n. 4.

Gaudium, seu delectatio ad concupiscibilem pertinet, licet ab irascibili possit causari. vi, 203, n. 19.

Gaudium proprie invenitur in ratione utentibus. vi, 210, n. 3.

GENERATIO.

Semper gignit Pater, et semper nascitur Filius, quia fit generatio sine essendi novitate. iv, 65, n. 45.

Generatio imperfecta, qualis est in creaturis est mutatio, procedit enim de potentia ad actum, non autem generatio quæ reperitur in divinis, procedit enim ab actu semper ad actum. iv, 50, n. 27; 124, n. 3; 125, n. 9.

Est enim origo viventis a vivente principio vitæ conjuncto in similitudinem naturæ. iv, 121, n. 2, 4.

Quomodo denegetur Spiritui sancto. iv, 140, n. 1.

Error Durandi circa generationem Verbi. iv, 106, n. 17; 117, n. 33.

Et error item Molinæ. iv, 110, n. 22.

Et Scoti quoque. iv, 208, n. 5, vide essentia.

Generatio habituum, vide ars, habituum generatio, opinio, scientia virtus et vitium.

THEOLOGIA X.

GENERO.

Generare est perfectio, et generari est etiam perfectio in divinis tanta, quanta est prima. iv, 64, n. 44.

GENITALIS.

Genitalium motus non subduntur imperio rationis. v, 606, n. 35.

GENTILIS.

Gentiles quomodo colebant deos suos, vide Deus.

Actiones virtuosæ gentilium respiciunt Deum, et quomodo. v, 123, n. 30; 144, n. 20; 146, n. 31.

GENUS.

Genus non sumitur a materia physica, quæ est altera pars compositi, sed ab ipso toto, quatenus in eo convenitur aliquid de potentia, aliquid de actu determinante et contrahente banc potentiam. iv, 580, n. 10, vide gradus.

Non in quolibet genere in essendo, seu prædicando datur unum principium primum causativum specierum contentarum sub ipso, bene tamen in genere motivæ potentiarum. v, 106, n. 41.

Genus morale, vide morale genus.

GILBERTUS.

Gilberti error ponentis realem distinctionem inter essentiam et Personas merito damnatus est. iv, 147, n. 7; 176, n. 9. Suarez jure invehitur in illos, qui existi-